

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การศึกษาเกี่ยวกับคำลักษณนามในสมัยต่าง ๆ นั้น ได้มีผู้ทำวิจัยไว้แล้ว เช่น บัวหลวง วงศ์ภักดี ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา กับสมัยปัจจุบัน" ในวิทยานิพนธ์ดังกล่าวผู้วิจัยได้ศึกษาคำลักษณนาม เฉพาะที่มีใช้ในสมัยสุโขทัยและอยุธยา เปรียบเทียบกับคำลักษณนามในสมัยปัจจุบัน ส่วนคำลักษณนามที่เริ่มมีใช้ในสมัยรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบันนั้นไม่อยู่ในขอบเขตของการศึกษา และกันทิมา วัฒนะประเสริฐ ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาเชียงใหม่กับภาษารุงเทพฯ" โดยใช้ข้อมูลคำลักษณนามที่ปรากฏใช้ทั่วไปในปัจจุบัน

ผู้วิจัยเห็นว่าในสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๔ ยังไม่มีผู้ใดศึกษาคำลักษณนามไว้อย่างละเอียด และช่วงเวลาดังกล่าวยาวนานพอที่การใช้คำลักษณนามอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการใช้คำลักษณนามในช่วงเวลาดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาว่าในสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๔ มีคำลักษณนามอะไรบ้าง
๒. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงการใช้คำลักษณนามในสมัยรัตนโกสินทร์ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๔ โดยแบ่งเป็น ๓ ช่วง คือ สมัยรัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๓, สมัยรัชกาลที่ ๔ - รัชกาลที่ ๖ และสมัยรัชกาลที่ ๗ - รัชกาลที่ ๘

งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

เรื่องคำลักษณนามได้มีผู้กล่าวถึง และมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระยาอุปทิศศิลปสารได้กล่าวถึงคำลักษณนามไว้ว่า^๑

ลักษณนาม คำนามที่ใช้บอกลักษณะของسامานยนามอีกทีหนึ่ง เช่น คำเรียกพระว่า "รูป" เรียกสัตว์ว่า "ตัว" เรียกเรือว่า "ลำ" เป็นต้น เหล่านี้เรียกว่า "ลักษณนาม"

และลักษณนามนี้ ก็คือ سامานยนามหรือสมุหนามนั่นเอง แต่เอามาใช้ในที่บอกลักษณะของนามข้างหน้าคล้ายกับคำวิเศษณ์ จึงเรียกชื่อต่างออกไปอีกอย่างหนึ่ง สามารถจำแนกเป็นพวก ๆ ได้ดังต่อไปนี้

๑. ลักษณนามบอกชนิด เช่น ตน ใช้กับ ยักษ์
ใบบอก ใช้กับ ภาชนะทั้งปวง ลูกไม้
ใบไม้ เป็นต้น
๒. ลักษณนามบอกหมวดหมู่ เช่น ดับ ใช้กับ ของที่ทำให้ติดเรียงกัน
เป็นพืด
นิกาย ใช้กับ นักบวชศาสนาเดียวที่แยก
ออกเป็นพวก ๆ
๓. ลักษณนามบอกลักษณะ เช่น แผ่น ใช้กับ ของที่มีรูปแบบ ๆ เช่น
กระดาษ กระเบื้อง
หลัง ใช้กับ ของที่มีรูปเป็นหลังคา เช่น
เรือน ภูเขา มุง
๔. ลักษณนามบอกจำนวนและมาตรา เช่น กุลี ใช้กับ ผ้า ผ้าห่อหนึ่งที่รวมกัน
๒๐ ผืน
๕. ลักษณนามบอกอาการ เช่น จีบ ใช้กับ ของที่จีบ เช่น พลุ
มัด ใช้กับ ของที่มัด เช่น ฟืน

^๑พระยาอุปทิศศิลปสาร, หลักภาษาไทย (พระนคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๔๑๔),

๖. ลักษณะนามซ้ำชื่อ เช่น ประเทศ ๒ ประเทศ
บ้าน ๒ บ้าน

บรรจบ พันธุเมธา ได้กล่าวถึงคำลักษณะนามไว้ดังนี้^๒

ลักษณะนาม ถือว่าเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของภาษาไทยในฐานะที่เป็นภาษาหนึ่งในภาษาคำโดด เพราะถ้าหากใช้คุณศัพท์บอกจำนวนหรือจำนวนนับแล้ว ไม่มีคำมารับข้างท้าย ความย่อมน่าจะไม่สมบูรณ์

ลักษณะนาม คือ คำที่กำหนดขึ้นใช้ไว้ท้ายคำคุณศัพท์บอกจำนวนนับหรือประมาณ (บางที่ไว้ข้างหน้าก็มี และขยายคำคุณศัพท์อื่นอันได้แก่ นี้นั้น โนน ก็มี) เพื่อขยายค่านามข้างหน้าบอกรูปลักษณะและชนิดหรือประเภทของคำที่อยู่ข้างหน้าคำบอกจำนวนนับไปพร้อมกัน ช่วยทำให้คำที่มีหลายความหมายมีความหมายชัดเจนขึ้น เช่น กา ๓ ใบ
กา ๓ ตัว

การใช้ลักษณะนาม มีดังนี้

๑. ใช้ลักษณะนามไว้ท้ายคำบอกจำนวนนับหรือบอกประมาณ
 - ก. เมื่อคำที่มีลักษณะนามขยายนั้นเป็นค่านาม เช่น
เด็ก ๒-๓ คน
 - ข. เมื่อคำที่มีลักษณะนามขยายเป็นคำกริยา (ไม่ใช่กริยาเดียวกับลักษณะนาม) ได้แก่ กิน ๒ มื้อ
 - ค. เมื่อคำที่มีลักษณะนามขยายเป็นคำคุณศัพท์ บอกมาตราซึ่ง
ดวง รัต ได้แก่ ข้าวหนัก ๘๐ ชั่ง
๒. ใช้ลักษณะนามไว้หน้าคำบอกจำนวนนับหรือคำคุณศัพท์บอกความชี้เฉพาะ
 - ก. เมื่อคำที่มีลักษณะนามขยายเป็นค่านามและคำบอกจำนวนนับเป็นจำนวนหนึ่ง เช่น คนคนหนึ่ง แต่บางที่ก็จำเป็นต้องใช้ หนึ่ง ไว้ข้างหน้า
 - ข. เมื่อคำที่มีลักษณะนามขยายเป็นค่านามและคำที่มาับลักษณะนามเป็นคุณศัพท์บอกความเฉพาะเจาะจงหรือคุณศัพท์บอกลักษณะ เพื่อเน้นความให้แน่นอนขึ้น เช่น ส้มลูกเล็ก เลื่อตัวแดง

^๒บรรจบ พันธุเมธา, ลักษณะภาษาไทย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย-รามคำแหง, ๒๕๑๙), หน้า ๒๒๓-๒๓๔.

๓. ใช้ลักษณนามโดย ละ คำบอกจำนวนนับ
- ก. เมื่อมากับคำ "เป็น" ได้แก่ ทำเป็นแผ่น
เดินเรียงเป็นแถว
 - ข. เมื่อมีคำวิเศษณ์บอกจำนวนขยายลักษณนาม
คำบอกจำนวนนับที่เป็นจำนวนหนึ่งตามมาข้างท้าย
ลักษณนาม มักจะละไว้ไม่ปรากฏ เช่น ขอสักตัว (หนึ่ง)
อยากไปอีกหน (หนึ่ง)
 - ค. เมื่อมีลักษณนามอยู่หน้าและหลังคำบอกจำนวนนับ เช่น
ร้อยสองร้อย ขึ้นครึ่งขึ้น
๔. ละลักษณนาม
- ก. เมื่อต้องการพูดย่อหรือใช้เป็นคำติดปาก เช่น
กาแฟ ๒ โอวัลติน ๑
 - ข. เมื่อใช้เป็นชื่อเพื่อให้สะดวกและจำง่าย เช่น สี่ดาว
ห้าชีวิต

กำชัย ทองหล่อ ได้กล่าวถึงคำลักษณนามไว้ดังนี้^๓

ลักษณนาม คือ คำนามที่ทำหน้าที่ประกอบคำอื่น เพื่อแสดงรูปลักษณะ
ขนาด หรือ ปริมาณของนามนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

๑. รถ ๑ คัน บรรทุกคน ๔ คน
๒. แห ๑ ปาก ตากอยู่บนไม้ไผ่ ๒ ลำ
๓. นกฝูงหนึ่ง ลงกินข้าวในนาแปลงหนึ่ง

คำที่ใช้เป็นลักษณนามนั้น อาจจะเป็นคำที่ซ้ำกับคำนามข้างหน้าก็ได้
เช่น คน ๒ คน วัด ๓ วัด หรือจะใช้คำอื่นที่แสดงรูปลักษณะของ
นามข้างหน้าโดยเฉพาะก็ได้ เช่น ฤกษ์ ๑ รูป ปี ๑ เลา

การใช้คำลักษณนามนี้ ต้องถือความนิยมของภาษาเป็นสำคัญ เพราะ
ไม่สามารถจะวางเป็นกฎลงไปได้ว่าคำนามชนิดนั้น จะต้องใช้ลักษณนาม
อย่างนั้น เพราะฉะนั้นผู้ที่จะใช้ลักษณนามได้ถูกต้อง จึงต้องเป็นผู้มีความรู้
รอบคอบ

^๓กำชัย ทองหล่อ, หลักภาษาไทย (กรุงเทพฯ: เจริญรัตน์การพิมพ์,
๒๕๒๕), หน้า ๒๖๓-๒๖๔.

วจินตน์ ภาณุพงศ์ ได้กล่าวถึงตำแหน่งของคำลักษณะนามไว้ดังนี้^๔

ในการกำหนดคำหมวดนี้ เราอาจใช้กรอบประโยคทดสอบ ๖ ตำแหน่ง ดังนี้คือ

(๗) นาม _____ กริยากรรมย่อย นี้ กริยากรรม แล้ว
 คำใดก็ตามที่ไม่ใช่คำนาม ซึ่งอาจจะปรากฏในตำแหน่งช่องว่าง
 ของกรอบประโยคทดสอบนี้ได้ เรียกว่า คำลักษณะนาม
 ตัวอย่าง มีด เล่ม เล็ก นี้ ที่อ แล้ว
 บ้าน หลัง เก้า นี้ ช่อม แล้ว

คำลักษณะนามอาจจะมีรูปเดียวกันกับคำนาม หรืออาจมีรูปแตกต่าง
 จากคำนามก็ได้

ตัวอย่าง คน ๒ คน หนังสือ ๒ เล่ม
 นีว ๒ นีว เก้าอี้ ๔ ตัว

คำว่า คน นีว ในตัวอย่างนี้ คำแรกเป็นคำนาม คำหลังเป็น
 คำลักษณะนามและมีรูปเดียวกัน ส่วนคำว่า เล่ม ตัว เป็นคำ
 ลักษณะนามที่มีรูปแตกต่างจากคำนามที่ปรากฏด้วย

คำนามบางคำ เมื่อใช้กับคำลักษณะนามที่มีรูปเดียวกันจะมีความหมาย
 แตกต่างจากเมื่อใช้กับคำลักษณะนามที่มีรูปต่างกัน

ตัวอย่าง บ้าน ๒ บ้าน ในประโยค (ก) เขามีบ้าน ๒ บ้าน
 บ้าน ๒ หลัง ในประโยค (ข) เขามีบ้าน ๒ หลัง

คำว่า เขา ในที่นี้มีมักจะหมายถึง ผู้ชาย และคำว่า บ้าน ที่เป็น
 คำนามในประโยค (ก) หมายถึง ตัวบ้าน และภรรยา และถ้ามีลูก
 ก็รวมลูกด้วย ส่วน คำว่า บ้าน ในประโยค (ข) หมายถึง
 ตัวบ้านอย่างเดียว

คำลักษณะนามในภาษาไทยอาจจะใช้ในความหมายว่า "หนึ่ง" ได้ใน
 ตัวของมันเอง ใน ๒ กรณี คือ

^๔ วจินตน์ ภาณุพงศ์, โครงสร้างของภาษาไทย : ระบบไวยากรณ์ (พระนคร:
 โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๒), หน้า ๖๗-๖๘.

- ก. กรณีที่คำลักษณนามตามหลังคำนามชนิดเดียว เช่น
 ขอมืดเล่มซี (= มืด ๑ เล่ม)
 เขามีเสื้อผืนหมอนใบเท่านั้น (= เสื้อ ๑ ผืน, หมอน ๑ ใบ)
- ข. กรณีที่มีคำนำหน้าจำนวน^๕ อยู่ระหว่างคำนามกับคำลักษณนาม เช่น
 ขอมืดสักเล่มซี (= มืดสัก ๑ เล่ม)
 เขากินข้าวตั้งหม้อ (= ข้าวตั้ง ๑ หม้อ)

นาวรรณ พันธุเมธา ได้กล่าวถึงคำแยกประเภท^๖ ไว้ว่า

คำแยกประเภทใช้ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา แต่คำแยกประเภทต่างกับคำขยายนามและกริยาคำอื่น ๆ คือ คำแยกประเภทไม่ใช่ขยายคำนามหรือคำกริยาตามลำพัง จะต้องมีการขยายอื่น ๆ ปรากฏร่วมด้วย^๗ คำแยกประเภทสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการรวบรวมบางสิ่งบางอย่างเข้าด้วยกัน หรือแยกออกมาจากกัน สิ่งต่าง ๆ ในโลกนั้นเราแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ และใช้คำแยกประเภท ดังนี้

๑. คน ใช้คำแยกประเภทตามฐานะในสังคม ได้แก่ พระองค์
 องค์ รูป คน
๒. สัตว์ ใช้คำแยกประเภทคำเดียว คือ คำว่า ตัว ยกเว้น
 ช้าง ซึ่งเราอาจจะถือเป็นสัตว์พิเศษอย่างใดอย่างหนึ่ง
 ใช้คำแยกประเภทว่า เชือก
๓. สิ่งไม่มีชีวิตมักใช้คำแยกประเภทตามรูปร่างของสิ่งนั้น
๔. อมนุษย์ อันได้แก่ เปรต อสุรกาย ยักษ์ ผี
 ใช้คำแยกประเภท ว่า ตน

^๕ คำนำหน้าจำนวน คือ คำที่ปรากฏระหว่างคำนามกับคำจำนวนนับ

^๖ คำแยกประเภทตรงกับคำลักษณนามในหนังสือหลักภาษาไทยของพระยาอุปกิตศิลปสาร

^๗ นาวรรณ พันธุเมธา, ไวยากรณ์ไทย (กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์,

๕. สิ่งที่เป็นนามธรรม ใช้คำแยกประเภทว่า ข้อ ประการ ฯลฯ คำแยกประเภทที่ใช้กับสิ่งไม่มีชีวิตนั้นมีมากมาย เราอาจกล่าวถึงเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑. คำแยกประเภทที่ใช้กับสิ่งที่อยู่ลำพัง
๒. คำแยกประเภทที่ใช้กับสิ่งที่อยู่รวมกัน

คำแยกประเภทที่ใช้กับสิ่งที่อยู่ลำพัง จำแนกได้ดังนี้

๑. จำแนกตามรูปร่างลักษณะของสิ่งนั้น เช่น
 - ดวง เป็นคำแยกประเภทสำหรับสิ่งที่มีลักษณะกลม เช่น ดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ รอยเปื้อน
 - สาย เป็นคำแยกประเภทสำหรับสิ่งที่มีลักษณะยาว เช่น ถนน สายสร้อย แม่น้ำ
 - ตัว ใช้กับสิ่งที่มีแขนหรือขา เช่น เลื้อ ก้าว ติ่ง
 - พับ ใช้กับสิ่งที่พับไว้ เช่น ผ้า

๒. จำแนกตามชนิด เช่น
 - อย่าง ชนิด ประเภท ประการ ข้อ เป็นคำแยกประเภทที่ใช้ทั่วไป
 - แง่ เล่า ปั้น เป็นคำแยกประเภทที่ใช้เฉพาะกับสิ่ง ๆ เดียว

๓. จำแนกตามมาตรวัด เช่น
 - นาที ชั่วโมง วัน เดือน เป็นคำแยกประเภทเพื่อบอกเวลา
 - เมตร ฟุต ไมล์ โยชน์ เป็นคำแยกประเภทเพื่อบอกความยาวหรือความสูง

คำแยกประเภทที่ใช้กับสิ่งที่อยู่รวมกัน จำแนกได้ดังนี้

๑. จำแนกตามลักษณะของสิ่งที่อยู่รวมกันนั้น เช่น พวง เครือ ตรี ข้อ ฯลฯ
๒. จำแนกตามมาตรวัด หรือสิ่งที่บรรจุ เช่น

น้ำ ๓ แก้ว	น้ำ ๓ แกลลอน
ขนม ๑ ห่อ	ขนม ๑ ถาด
ข้าว ๑ กระป๋อง	ข้าว ๑ กิโลกรัม

๓. จำแนกตามชนิด เช่น
 - โขลง เป็นคำแยกประเภทใช้เรียกช้างที่อยู่รวมกันจำนวนหนึ่ง
 - ครอก เป็นคำแยกประเภทใช้เรียกลูกสัตว์ที่ออกมาคราวหนึ่ง ๆ
 นอกจากนี้จะใช้ขยายคำนามแล้ว คำแยกประเภทอาจใช้ขยายคำกริยาก็ได้ สามารถจำแนกได้ดังนี้

๑. จำแนกตามชนิด เช่น นิดพูดอย่างดี
๒. จำแนกตามช่วงเวลาหรือระยะทางที่ทำอากรนั้น เช่น เขาหลับ ๑ คืน
เขาเดิน ๑ ก้าว

- ๓. จำแนกตามครั้งที่ทำอากรนั้น เช่น เขาทำ ๒ หน
แม่ที่ลูก ๒ ที่
- ๔. จำแนกตามมาตราวัด เช่น บ่อลึก ๔๐ ฟุต
ผ้ากว้าง ๖๐ นิ้ว

ฉัตรฯ บุนนาค และคณะ ได้กล่าวถึงคำลักษณนามไว้ว่า^๘

ลักษณนาม^๙ ในภาษาไทย เป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสื่อภาษาให้เป็น
ที่เข้าใจชัดเจน เช่น ไม้ขีดไฟ ๒ กลัก กับ ไม้ขีดไฟ ๒ ก้าน
ลักษณนามที่ต่างกันนี้จะทำให้ผู้อ่านทราบจำนวนไม้ขีดไฟว่า มากน้อยต่างกัน
แค่ไหน นอกจากนั้นในบางครั้งลักษณนาม ยังใช้ในกรณีที่เป็นข้อความให้
ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น

ไข่ไก่ ฟอง นี้ ลักษณนามว่า ฟอง ทำให้เข้าใจว่า เน้นที่ไข่
ไข่ไก่ ตัว นี้ ลักษณนามว่า ตัว ทำให้ทราบว่า ประโยคนี้
เน้นที่ ไก่ โดยละคำว่า "ของ" ไว้ในฐานะที่เข้าใจ
ถ้าจะเขียนให้เต็มก็จะเป็น ไข่ของไก่ตัวนี้

ในปัจจุบัน สำนวนภาษาอังกฤษมีอิทธิพลในการเขียนรูปประโยคใน
ภาษาไทย ทำให้บางครั้งรูปประโยคที่ใช้ไม่มีลักษณนาม เช่น
สามทนาย สองสาว เป็นต้น คำเหล่านี้ แม้จะใช้สื่อความหมายได้
แต่ก็ทำให้รูปแบบของภาษาเสียไป

วัลยา วิมุกตะละพ ได้กล่าวถึงคำในหมวดคำลักษณนามบางคำในสมัย
รัตนโกสินทร์ ไว้ดังนี้^{๑๐}

^๘ฉัตรฯ บุนนาค, สุวรรณิ อุดมผล และวรรณิ พุทธเจริญทอง, ศิลปะการใช้
ภาษาไทยในชีวิตประจำวันและทางธุรกิจ (กรุงเทพฯ : ๖๘ การพิมพ์, ๒๕๒๖), หน้า ๖๒.

^๙ผู้เขียนใช้ "ลักษณนาม" ทุกแห่ง.

^{๑๐}วัลยา วิมุกตะละพ, "การเปลี่ยนแปลงความหมายของคำ สำนวน และ
ลำดับของคำในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์" (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๓), หน้า ๑๑๖-๑๒๖.

๑. คำลักษณนาม อัน ซึ่งเป็นที่นิยมใช้มากในภาษาสมัยรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะในสมัยรัชกาลที่ ๑ และรัชกาลที่ ๒ สามารถแบ่งใช้กับนามได้ ๓ ประเภท คือ
- ก. ใช้กับนามที่หมายถึงสิ่งมีชีวิต เช่น
"อันพระตะบะนี้เปรียบประดุจสุนัขจิ้งจอกอันน้อย"
(ราชาธิราช หน้า ๕๒)
 - ข. ใช้กับนามที่หมายถึง สิ่งไม่มีชีวิตซึ่งมีขนาดใหญ่และไม่เป็นชิ้น เช่น
"ครั้นเพลาประมาณสามยามเศษก็ถึงแม่น้ำอันหนึ่ง"
(สามก๊ก หน้า ๗๔)
 - ค. ใช้กับนามที่หมายถึงสิ่งซึ่งเป็นนามธรรม เช่น
"ทำไมความอันนี้ เจ้าวิลาศไม่ทราบหรือ"
(ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๖๒ หน้า ๑๒๕)
๒. คำลักษณนามซึ่งมีรูปอย่างเดียวกับคำนาม เช่น
"โคมแขวนทิมสงฆ์ ๖ โคม"
(ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๖๒ หน้า ๒๔๕)
๓. คำลักษณนามอื่น ๆ ที่ใช้กับคำนามคนละคำกับปัจจุบัน เช่นสมัยก่อนใช้คำลักษณนาม กระบอก, กะบอก, บอก กับคำนามปืน แต่ปัจจุบันใช้เพียงคำเดียว คือ กระบอก

ปรีชา ช้างขวัญยืน ได้แบ่งชนิดของคำลักษณนามในสมัยอยุธยาเป็น

๒ ประเภท คือ^{๑๑}

๑. คำลักษณนามซ้ำชื่อ คือ คำลักษณนามที่มีรูปเหมือนกับคำนามที่เป็นเจ้าของลักษณะ เช่น "ช้างที่เมืองนครฯ หล้ามีมากไม่มีใช้สอยอยู่ทั้งเมืองนครฯ เมืองพิทลุง ราวสัก ๑๐ ข้าง ๒๐ ข้าง"
(จดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติ หน้า ๖๖)

^{๑๑}ปรีชา ช้างขวัญยืน, "การใช้ภาษาร้อยแก้วในภาษาไทยสมัยอยุธยา"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๕), หน้า ๑๓๔-๑๔๘.

๒. คำลักษณะนามที่ไม่ใช่คำลักษณะนามซ้ำชื่อ ได้แก่ คำลักษณะนามที่มีรูปไม่เหมือนคำนามที่เป็นเจ้าของลักษณะนั้น เช่น "ถ้าเพลาคำให้ทนายคบ เอาคบปักข้างละตอก" (ประชุมจดหมายเหตุสมัยอยุธยา ภาค ๑ หน้า ๔๐)

ราตรี ธันวาคม ได้กล่าวถึงลักษณะของคำลักษณะนามไว้ดังนี้^{๑๒}

๑. เป็นคำที่ไม่สามารถปรากฏและทำหน้าที่ตามลำพังเป็นส่วนประกอบของประโยคเริ่มในภาษาไทยได้ จะต้องทำหน้าที่ร่วมกับคำนาม หรือร่วมกับคำนามและคำไวยากรณ์ชนิดอื่น
 - ๑.๑ ทำหน้าที่ร่วมกับคำนาม เช่น ขอซ้อนคัน
 - ๑.๒ ทำหน้าที่ร่วมกับคำนามและคำบอกกำหนดเสียงตรี เช่น ซ้อนคันนี้หักแล้ว
 - ๑.๓ ทำหน้าที่ร่วมกับคำนามและคำคุณศัพท์ เช่น ขอซ้อนคันเล็ก
 - ๑.๔ ทำหน้าที่ร่วมกับคำนามและคำอณิยม เช่น ซ้อนคันอื่นหายหมด
 - ๑.๕ ทำหน้าที่ร่วมกับคำนามและคำลำดับที่ เช่น ขอซ้อนคันที่สอง
 - ๑.๖ ทำหน้าที่ร่วมกับคำนามและคำจำนวนนับ เช่น ซ้อนสองคันอยู่บนโต๊ะ
๒. เป็นคำที่มีความหมายทางโครงสร้าง ดังนี้ คือ
 - ๒.๑ ความหมายทางโครงสร้างแบบขยายคำนามในนามวลี เพื่อบอกเอกพจน์ เมื่อคำชนิดนี้ปรากฏตามลำพังหลังคำนาม เช่น ขอซ้อนคัน
 - ๒.๒ ความหมายทางโครงสร้างแบบขยายคำนามในนามวลี เพื่อบอกความกำหนดชี้เฉพาะ เมื่อคำชนิดนี้ปรากฏร่วมกับคำคุณศัพท์ คำบอกกำหนดเสียงตรีและคำลำดับที่

^{๑๒}ราตรี ธันวาคม, "ลักษณะของคำไวยากรณ์ในภาษาไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทอักษรศาสตรบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖), หน้า ๑๐๐-๑๐๒.

เช่น ขอซ้อนคันเล็ก
ขอซ้อนคันนั้น
ขอซ้อนคันแรก

ในกรณีที่คำลักษณนามปรากฏกับคำอเนกนามและคำจำนวนนับ คำชนิดนี้
จะบอกลักษณะชนิดและลักษณะของคำนามที่อยู่ข้างหน้า

เช่น ซ้อนคันอื่นอยู่ไหนหมด
ซ้อนสองคันอยู่ในตู้

ชวนพิศ อิฐรัตน์ ได้กล่าวถึงตำแหน่งและประเภทของคำลักษณนาม ไว้ดังนี้^{๑๓}

ตำแหน่งของคำลักษณนาม คำลักษณนามในภาษาสมัยสุโขทัยเมื่อปรากฏ
เป็นส่วนหนึ่งของนามวลีหรือกริยาวลีจะอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ได้ดังนี้

๑. ปรากฏข้างหลังคำจำนวน เมื่อเป็นส่วนหนึ่งของนามวลี
ซึ่งมีการเรียงคำแบบ -

	<u>คำนาม</u>	<u>คำจำนวน</u>	<u>คำลักษณนาม</u>
ตัวอย่าง	ลูกสาว	สอง	คน
	ดอกบัว	ห้า	สิ่ง

๒. ปรากฏหน้าคำ "หนึ่ง" เมื่อเป็นส่วนหนึ่งของนามวลี
ซึ่งมีการเรียงคำแบบ

	<u>คำนาม</u>	<u>คำลักษณนาม</u>	<u>หนึ่ง</u>
ตัวอย่าง	จาริก	อัน	หนึ่ง

๓. ปรากฏข้างหน้าคำบอกกำหนดเสียงตรี เมื่อเป็นส่วนหนึ่งของ
นามวลี ซึ่งมีการเรียงคำแบบ

	<u>คำนาม</u>	<u>คำลักษณนาม</u>	<u>คำบอกกำหนดเสียงตรี</u>
ตัวอย่าง	ผ้า	ฝูง	นั้น
	คน	ฝูง	นี้

^{๑๓}ชวนพิศ อิฐรัตน์, "การใช้คำและสำนวนในสมัยสุโขทัย" (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทอักษรศาสตรบัณฑิต แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๑๘), หน้า ๗-๗๓.

๔. ปรากฏข้างหน้าคำกริยากรรมย่อย เมื่อเป็นส่วนหนึ่งของนามวลี ซึ่งมีการเรียงคำแบบ

	<u>คำนาม</u>	<u>คำลักษณนาม</u>	<u>คำกริยากรรมย่อย</u>
ตัวอย่าง	พระพุทธรูป	อัน	ราม
	แดงโม	ลูก	ใหญ่

๕. ปรากฏข้างหน้าคำนามหรือนามวลี เมื่อเป็นส่วนหนึ่งของนามวลี ซึ่งมีการเรียงแบบ

	<u>คำลักษณนาม</u>	<u>คำนามหรือนามวลี</u>
ปรากฏข้างหน้าคำนาม	ตัว	ปลา
	หมู่	ครูช
ปรากฏข้างหน้านามวลี	ฝูง	คนธรรมดาทั้งหลาย

๖. ปรากฏร่วมกับคำกริยา เมื่อเป็นส่วนหนึ่งของกริยาวลี ซึ่งมีการเรียงแบบ

	ก. <u>กริยาวลี</u> (<u>คำนาม</u>)	<u>คำจำนวน</u>	<u>คำลักษณนาม</u>
ตัวอย่าง	เกล้า (ผม) เป็น	ห้า	เกล้า
	เผา (ดูปหอม) ตระหลบ	ทุก	แห่ง
	ข. <u>กริยาวลี</u> (<u>นามหรือนามวลี</u>)	<u>คำหน้าจำนวน</u>	<u>คำลักษณนาม</u>
ตัวอย่าง	เลือกเอา	ขนมในตะไลทอง	ละคนละ ดวง

สรุปได้ว่า ตำแหน่งของคำลักษณนามในภาษาสมัยสุโขทัยอาจปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของนามวลีหรือกริยาวลีก็ได้ ในกรณีที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของนามวลีนั้น คำลักษณนามอาจอยู่ได้ทั้งข้างหน้าคำนามหรือข้างหลังคำนาม

ประเภทของคำลักษณนาม อาจแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๒ ประเภท คือ

๑. คำลักษณนามสามัญ ได้แก่ คน อัน
๒. คำลักษณนามบอกหมวดหมู่ ได้แก่ ฝูง หมู่

สมพร นาคสุวรรณ^{๑๔} ได้ศึกษาเกี่ยวกับคำลักษณนาม โดยการสร้าง

^{๑๔}สมพร นาคสุวรรณ, "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่อง "คำลักษณนาม" สำหรับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒).

บทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่อง "คำลักษณนาม"^{๑๕} ซึ่งแบ่งเนื้อหาเป็น ๒ หน่วย คือ

๑. ตำแหน่งหน้าที่และความสำคัญของคำลักษณนาม
๒. ประเภทของคำลักษณนาม

เพื่อใช้ทดสอบกับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา และหาประสิทธิภาพของบทเรียนที่สร้างขึ้น ผลปรากฏว่าผู้เรียนบทเรียนแบบโปรแกรม เรื่อง "คำลักษณนาม" มีพัฒนาการในการเรียนเรื่องคำลักษณนามอย่างแท้จริง

กันทิมา วัฒนประเสริฐ ได้แบ่งชนิดของคำลักษณนามในภาษากรุงเทพฯ ออกเป็น^{๑๖}

๑. คำลักษณนามที่ใช้ขยายคำนาม แบ่งย่อยออกเป็น
 - ก. คำลักษณนามที่จำแนกตามคำนาม
 ๑. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทมนุษย์ เช่น

เด็ก	๓	<u>คน</u>
ตำรวจ	๒	<u>นาย</u>
 ๒. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภททอมมนุษย์ เช่น

ยักษ์	๓	<u>ตน</u>
เทวดา	๓	<u>องค์</u>
 ๓. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทสัตว์ เช่น

นก	๓	<u>ตัว</u>
ช้าง	๓	<u>โขลง</u>
 ๔. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทพืช เช่น

มะม่วง	๓	<u>ต้น</u>
ทุเรียน	๓	<u>พู</u>

^{๑๕}ผู้วิจัยใช้ "คำลักษณนาม" ทุกแห่ง.

^{๑๖}กันทิมา วัฒนประเสริฐ, "การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในภาษาเชียงใหม่กับภาษากรุงเทพฯ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖).

๕. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทสิ่งของ เช่น

สนุ่	๒	<u>ก้อน</u>
ดาว	๒	<u>ดวง</u>
นาฬิกา	๓	<u>เรือน</u>
เชือก	๒	<u>ขด</u>
ผ้า	๑	<u>ชิ้น</u>
หญ้า	๒	<u>ฟ่อน</u>
จดหมาย	๒	<u>ฉบับ</u>

๖. คำลักษณนามที่ใช้กับคำนามประเภทสถานที่ เช่น

ที่ดิน	๒	<u>แปลง</u>
สวน	๒	<u>ชนิด</u>

๗. คำลักษณนามที่ใช้กับนามธรรม เช่น

พร	๓	<u>ประการ</u>
ความรู้สึก	๓	<u>อย่าง</u>

๘. คำลักษณนามที่บ่งการซึ่ง ดวง วัตถุ

๑. บอกการซึ่ง ดวง วัตถุ โดยมาตราต่าง ๆ แบ่งออกเป็น

- (ก) มาตราเงิน เช่น เงิน ๒ สลึง
- (ข) มาตราชั่ง เช่น น้ำหนัก ๒,๐๐๐ กรัม
- (ค) มาตราตวง เช่น เหล้า ๓ กีก
- (ง) มาตราวัด เช่น ระยะทาง ๓ ไมล์
- (จ) มาตราเวลา เช่น เวลา ๓๐ วินาที

๒. บอกการซึ่ง ดวง วัตถุ โดยประมาณ แบ่งออกเป็น

- (ก) การบอกปริมาณ
 - ๑. ใช้ภาชนะ เช่น น้ำชา ๓ กา
 - ๒. ใช้กิริยาอาการ เช่น น้ำ ๓ อึก
 - ๓. ใช้ร้อยละ เช่น ข้าวสาร ๒ กำมือ
- (ข) การบอกขนาด เช่น ความยาว ๓ ศืบ
ระยะ ๓ ก้าว

๒. คำลักษณนามที่ใช้ขยายคำกริยา แบ่งย่อยออกเป็น

ก. คำลักษณนามที่ขยายคำกริยาแสดงอาการ เช่น

หลับ	๒	<u>งีบ</u>
ไป	๒	<u>ครั้ง</u>

ข. คำลักษณนามที่ขยายคำกริยาแสดงสภาพ เช่น

ยาว ๓ หลา

หนัก ๓ กิโล

บัวหลวง วงศ์ภักดี ได้กล่าวถึงคำลักษณนามไว้ว่า

คำลักษณนาม เป็นคำที่ใช้ประกอบกับคำนามหรือคำกริยา โดยอยู่ระหว่างคำนามหรือคำกริยากับคำบอกกำหนด หรือคำกริยากรรมย่อย หรือ คำบอกจำนวนจำนวนหนึ่ง หรืออยู่หลังคำบอกจำนวนโดยทั่วไป เพื่อใช้ขยายคำนามหรือคำกริยาที่ประกอบอยู่^{๑๗}

บัวหลวง วงศ์ภักดี ได้แบ่งชนิดของคำลักษณนามที่ปรากฏในสมัยสุโขทัยอยุธยา และปัจจุบัน ดังนี้

ก. คำลักษณนามที่ใช้ประกอบกับคำนาม จำแนกเป็น

๑. ใช้ประกอบกับคำนามที่หมายถึงสิ่งที่เป็นนามธรรม

๑.๑ คำลักษณนามที่ใช้ประกอบกับคำนามที่บอกค่าเงินตรา
เช่น "เป็นเงิน ๑๖ ดูล"
(คำให้การจีนก๊กเรื่องเมืองบาหลี่
จ.ศ. ๑๒๐๘)

๑.๒ คำลักษณนามที่ใช้ประกอบกับคำนามที่หมายถึงนามธรรมทั่วไป เช่น

"แลเราจะกล่าวถึงบาป ๕ ประการ"
(ไตรภูมิพระร่วง หน้า ๑๑๑)

๒. ใช้ประกอบกับคำนามที่หมายถึงสิ่งที่เป็นรูปธรรม

๒.๑ คำลักษณนามที่ใช้ประกอบกับคำนามที่หมายถึงสิ่งที่อยู่ลำพัง เช่น

"ยังได้ค้ายพม่า ๓ ค้าย"
(จดหมายเหตุรายวันทัพสมัยกรุงธนบุรี
จ.ศ. ๑๑๔๓)

^{๑๗}บัวหลวง วงศ์ภักดี, "การศึกษาเปรียบเทียบคำลักษณนามในสมัยสุโขทัยสมัยอยุธยา กับสมัยปัจจุบัน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๘). หน้า ๒.

๒.๒ คำลักษณนามที่ใช้ประกอบกับคำนามที่หมายถึง
สิ่งที่อยู่รวมกัน เช่น

"แรงแลหมาฝูงนั้น เทียรย้อมจิกแหกหัวอก
ขบ ตอด คนทั้งหลาย"

(ไตรภูมิพระร่วง หน้า ๒๓)

ข. คำลักษณนามที่ใช้ประกอบกับคำกริยา จำแนกเป็น

๑. คำลักษณนามที่ใช้ประกอบกับคำกริยาบอกสภาพ เช่น

"นิมิตตัวเป็นข้างเผือกตัว ๑ ใหญ่นิก สูงได้

๑,๒๐๐,๐๐๐ วา"

(ไตรภูมิพระร่วง หน้า ๒๑๓)

๒. คำลักษณนามที่ใช้ประกอบกับคำกริยาบอกอาการ เช่น

"แล้วจึงเกล้าผมเป็น ๕ เกล้า"

(ไตรภูมิพระร่วง หน้า ๒๒๕)

ขอบเขตของการวิจัย

๑. ในวิทยานิพนธ์นี้จะถือว่า คำลักษณนาม คือ คำที่ทำหน้าที่ประกอบกับนาม
เพื่อบอกรูปลักษณะ ชนิด หรือประเภทของนามนั้น และทำหน้าที่ประกอบกับกริยาเพื่อ
บอกจำนวนครั้งของกริยาอาการนั้น ๆ โดยที่ตำแหน่งของคำลักษณนามจะปรากฏอยู่
ระหว่างคำนามกับคำบอกกำหนด เช่น ผ้าผืนนั้น

เก้าอี้ตัวนี้

หรือปรากฏอยู่ระหว่างคำนามกับคำกริยาอาการย่อย เช่น บ้านหลังเล็ก

ชั้นคันใหญ่

หรือปรากฏอยู่ระหว่างคำนามกับคำบอกจำนวนจำนวนหนึ่ง เช่น ต้นไม้ต้นหนึ่ง

แมวตัวหนึ่ง

หรือปรากฏหลังคำบอกจำนวนทั่วไป เช่น คน ๒ คน ไป ๒ เที่ยว

สุนัข ๒ ตัว กลับ ๒ งีบ

หนังสือ ๒ เล่ม ยาว ๒ หลา

๒. ในวิทยานิพนธ์นี้จะศึกษาคำลักษณะนามที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๘ (พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๔๘๔) โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ของราชการและหนังสือวิชาการ เช่น จดหมายเหตุ ประชุมพงศาวดาร หมายรับสั่ง พระราชสาส์น พระราชหัตถเลขาและประกาศต่าง ๆ ดังมีรายชื่อต่อไปนี้

รายชื่อหนังสือ	อักษรย่อ
- กฎหมายตราสามดวง เล่ม ๑-๕	กม.ตราสามดวง
- พระราชสาส์นในรัชกาลที่ ๑ พระราชทานไปยังประเทศจีน	พระราชสาส์นใน ร.๑
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๒ จ.ศ. ๑๑๗๑ - ๑๑๗๓	จ.ม.เหตุรัชกาลที่ ๒ จ.ศ. ๑๑๗๑ - ๑๑๗๓
- จดหมายเหตุรัชกาลที่ ๒ จ.ศ. ๑๑๗๓	จ.ม.เหตุรัชกาลที่ ๒ จ.ศ. ๑๑๗๓
- ประชุมหมายรับสั่ง ภาคที่ ๒ สมัย-กรุงรัตนโกสินทร์	ประชุมหมายรับสั่งภาคที่ ๒
- คำให้การขุนโคกลงเรื่องพระพุทธรูปบาท จ.ศ. ๑๔๖	-
- จดหมายเหตุเรื่องพระยาจักรีเกณฑ์กองทัพ จ.ศ. ๑๑๗๒	จ.ม.เหตุเรื่องพระยาจักรีเกณฑ์กองทัพ จ.ศ. ๑๑๗๒
- คำให้การมหาโคเรื่องเมืองพม่า จ.ศ. ๑๑๗๒	-
- ร่างตราถึงพระยาไทรบุรี จ.ศ. ๑๑๗๓	-
- จดหมายเหตุเรื่องปราบขบถเวียงจันทน์ จ.ศ. ๑๑๘๔	จ.ม.เหตุเรื่องปราบขบถเวียงจันทน์ จ.ศ. ๑๑๘๔
- คำให้การจีนก๊กเรื่องเมืองบาหลี จ.ศ. ๑๒๐๘	-
- จดหมายเหตุสมัยฝรั่งเสถียดเมืองจันทบุรี พ.ศ. ๒๔๓๖ - ๒๔๔๗	จ.ม.เหตุสมัยฝรั่งเสถียดเมืองจันทบุรี พ.ศ. ๒๔๓๖ - ๒๔๔๗

<u>รายชื่อหนังสือ</u>	<u>อักษรย่อ</u>
- จดหมายเหตุความทรงจำของ กรมหลวงนรินทรเทวี	จม.เหตุความทรงจำ ๗
- จดหมายเหตุเรื่องปราบขบถเวียงจันทน์ สมัยรัชกาลที่ ๓	-
- จดหมายหลวงอุดมสมบัติ	จม.หลวงอุดมสมบัติ
- จดหมายเหตุเกี่ยวกับเขมรและญวน ในรัชกาลที่ ๓	จม.เหตุเกี่ยวกับเขมรและญวนใน ร.๓
- ประชุมพงศาวดาร ภาคที่ ๖๒, ๖๗, ๖๘	ประชุมพงศาวดาร
- จดหมายเหตุของหม่อมราโชทัย (ม.ร.ว.กระต่าย) เรื่องราชทูตไทย ไปอังกฤษในรัชกาลที่ ๔ เมื่อปีมะเส็ง พ.ศ. ๒๔๐๐	จม.เหตุหม่อมราโชทัย
- พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระ จอมเกล้าเจ้าอยู่หัว	พระราชหัตถเลขาใน ร.๔
- พระราชหัตถเลขารัชกาลที่ ๔ ก่อน เกลิงถวัลย์ราชสมบัติ ๔ ฉบับ	-
- ประชุมประกาศรัชกาลที่ ๔	ประชุมประกาศ ร.๔
- พระราชสาส์นในรัชกาลที่ ๔ ทรง พระราชทานไปยังประเทศต่าง ๆ ภาค ๑	พระราชสาส์นใน ร.๔
- พระราชประวัติสมเด็จพระศรีสวรินทิรา- บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า และจดหมายเหตุรายวันของสมเด็จพระ พระบรมราชปิตุลาธิบดีเจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ	จม.เหตุรายวันของเจ้าฟ้า- มหาวชิรุณหิศ
- จดหมายเหตุพระราชกิจรายวันใน รัชกาลที่ ๕	จม.เหตุพระราชกิจ ๗

รายชื่อหนังสืออักษรย่อ

- จดหมายเหตุบรมราชาภิเษกครั้งแรก
รัชกาลที่ ๕ ปีมะโรง จ.ศ. ๑๒๓๐	จม. เหตุบรมราชาภิเษก ร.๕
- พระราชหัตถเลขาและหนังสือกราบบังคมทูล
ของเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี (แต่ยัง
มีบรรดาศักดิ์เป็นพระมนตรีพจนกิจและ
พระยาริสสุทสุริยศักดิ์ ร.ศ. ๑๑๓-๑๑๘)	พระราชหัตถเลขาและหนังสือกราบบังคมทูล
ของเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี
- พระราชหัตถเลขาสมเด็จพระปิยมหาราช
พระราชทานเจ้าพระยาวรพงศ์พิพัฒน์และ
ประวิติเจ้าคุณพ่อ (๒๓๙๖-๒๔๕๓)	พระราชหัตถเลขาสมเด็จพระปิย-
มหาราช
- ประชุมพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระ
พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ทรงบริหาร
ราชการแผ่นดิน ภาค ๑-๒ (๒๔๒๔-๒๔๓๕)	-
- พระราชหัตถเลขาถึงเจ้าพระยา -
ธรรมาธิกรณาธิบดี	พระราชหัตถเลขาถึงเจ้าพระยาธรรมา
- จดหมายเหตุระยะทางเสนาบดี
กระทรวงมหาดไทยเสด็จตรวจราชการ
หัวเมือง ใน ร.ศ. ๑๑๗, ๑๑๘	จม. เหตุระยะทางเสนาบดีฯ
- สาส์นสมเด็จพระ
- ดำนันทวังหน้า	-
- การสงครามบ้อมค่ายประชิดปาลูกกา
รัชกาลที่ ๖	กสนสงครามบ้อมค่ายประชิดปาลูกกา ร.๖
- ลายพระหัตถ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยาดำรงราชานุภาพที่ทรงมีโต้ตอบ
กับพระยาอนุমানราชชน	-
- บันทึกความรู้ต่าง ๆ ประทาน
พระยาอนุমানราชชน	-

- จดหมายระยะทางไปพิษณุโลก	จม. ระยะทางไปพิษณุโลก
- จดหมายเหตุระยะทางรัชกาลที่ ๗ เสด็จ
ประพาสสิงคโปร์ ชาวและบาทสี	จม. เหตุระยะทางร.๗
- จดหมายเหตุบรมราชาภิเษกพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พ.ศ. ๒๔๖๘	จม. เหตุบรมราชาภิเษก พระปกเกล้าฯ
- เรื่องเกี่ยวกับประเพณีไทย ของ
เสฐียรโกเศศ	เรื่องเกี่ยวกับประเพณีไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. สืบค้นเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อมูล
๒. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดเพื่อจำแนกประเภทและการใช้
คำลักษณะนาม
๓. แบ่งข้อมูลที่จัดประเภทแล้วเป็น ๓ ช่วง คือ สมัยรัชกาลที่ ๑ -
รัชกาลที่ ๓ สมัยรัชกาลที่ ๔ - รัชกาลที่ ๖ และ
สมัยรัชกาลที่ ๗ - รัชกาลที่ ๘ .
๔. เปรียบเทียบข้อมูลแต่ละสมัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
๕. สรุปผลการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การศึกษาเรื่องคำลักษณะนามในสมัยรัตนโกสินทร์ทำให้ทราบว่าในสมัยนี้มี
คำลักษณะนามอะไรบ้าง และมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ซึ่งจะช่วยให้รู้และเข้าใจ
เรื่องของคำลักษณะนามในภาษาไทยได้ดีขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

- _____ ใช้ขีดใต้คำลักษณะนาม
- ===== ใช้ขีดใต้คำนาม ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์
- ใช้ขีดใต้คำกริยาที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์
- " " ใช้คร่อมข้อความที่เป็นตัวอย่าง